

DINAMICA COMPETENȚEI PROFESIONALE A PROFESORULUI DE MUZICĂ

VLADIMIR BABII, dr., conf.

Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți

Dinamica competenței profesionale presupune înregistrarea creditelor acumulate de absolventul unui colegiu sau unei facultăți de profil pe parcursul întregii perioade de studii. Este de menționat că termenul „competent” vine să determine specialistul „care este bine pregătit într-un anumit domeniu, care este capabil să aprecieze un lucru” [3, p. 120]. Termenul „eficace”, „eficient” caracterizează persoana „care produce efectul așteptat, care atinge un anumit scop” [3, p. 197]. Dacă suprapunem sensurile ambilor termeni, atunci, cu referință la nivelul pregătirii unui profesor începător în domeniul educației, concludem următoarele:

- el poate fi *competent* și în același timp *ineficient*;
- dinamica *competenței* profesionale atestă o stare progresivă în dependență de creșterea *experienței* pedagogice;
- *eficiența* pedagogică este dependentă de multipli factori (individuali, sociali, condițiile de muncă, etc.), inclusiv, de problematica circumscrisă în problemele de păstrare și schimbare a sistemului de deprinderi și priceperi a pedagogului.

Schimbările înregistrate în procesul de modificare a performanțelor, raportate la o anumită unitate de timp, constituie o stare de creștere dinamică. Atunci când în performanța pedagogică nu înregistrăm schimbări, raportate la anumite niveluri stabilite, o putem califica drept *stare statică, latentă*. Situația statică poate fi cauzată de mai mulți factori, inclusiv, de noul rol managerial al pedagogului, care în acest rol, de regulă, se autoapreciază ca fiind donc și ratând necesitatea de a-și perfecționa continuu capacitățile și deprinderile profesionale. În acest context indicatorii dinamizării experienței pedagogice, atestate în mod individual, rezidă în utilizarea indicilor statistici, în special „stabilitatea și consistența coeficienților de validitate” [6, p. 14].

Competența profesională a unui pedagog-muzician este de natură dinamică, deoarece, chiar simpla documentare a reușitei într-o activitate,

fixată la un anumit nivel și verificată peste un timp, va demonstra cu totul alt nivel, ceea ce confirmă ideea despre proprietatea dinamică a competenței profesionale. Studiul reușitei profesionale implică necesitatea delimitării componentelor competenței profesionale. Pentru un profesor de educație muzicală lista unor asemenea componente o formează: *cunoștințele, priceperile și deprinderile profesionale*.

În curriculum-ul la disciplinele universitare sunt sistematizate formele și genurile de activitate, cunoștințele (inclusiv integrate), capacitățile și deprinderile preconizate pentru formare. Din tabla de materii curriculare sesizăm anumite competențe, însă nu și dinamica competenței profesionale propriu-zise. Și aceasta din cauza că lipsește o stadiere a nivelurilor de transformări, care au loc de la un stadiu la altul (începutul activității pedagogice, perioada intermediară, perioada măiestriei pedagogice). În acest scop, am testat un grup de profesori din municipiul Bălți cu caracter periodic, evaluările fiind reluate în timp, în dependență de activitatea efectuată în contextul predării/educării. Drept punct de pornire în evaluarea dinamică a competenței profesionale au servit probele inițiale, înregistrate la fiecare indicator și evaluate periodic, în timp, conform conceptului de eficiență. Acolo, unde în activitate nu erau înregistrate schimbări, transformări calitative cu pretenții de eficiență, astfel de rezultate, pur și simplu, erau cotate cu semnul unei *stări statice*. Însă, în asemenea cazuri, când profesorul, la prima vedere, este preocupat nu de dinamizare, ci de „acumulări cantitative”, se remarcă nevoia de a ține cont de instrumentariul pus în funcție și modul de angajare a resurselor manageriale. Curriculum-ul disciplinar invocă cunoștințele, priceperile și deprinderile necesare unui pedagog-muzician, raportate la un nivel superior, un ideal, adică la standardele unui stadiu al măiestriei pedagogice, spre care tinde oricare profesor școlar și universitar. Însă calea, traseul de parcurgere spre etalonul măiestriei pedagogice are nevoie de o succesiune de etape de afirmare, adică de trecere prin anumite încercări practice, susținute de mai multe aprecieri sistematice.

Pedagogul-muzician de azi este un iscusit „operator” al complexului spiritual uman. De la el se cere nu atât transmiterea de noi informații, cât *instruirea managerială*, care să stipuleze un stil de autoorganizare a sferei spirituale prin excluderea erorilor în gândire și simțire într-o perioadă de timp cât mai scurtă, cât mai redusă. Rapiditatea reacționării, independența și inițiativa – constituie principalii indici în demersul unei persoane (student, profesor) eficiente. În legătură cu studiul *dinamicii competenței profesionale* (DCP), noi am luat în considerație

notarea studențească. Însă nu vom face ample referințe la acest aspect, deoarece problematica DCP este într-atât de complexă, încât aspectul nominalizat, conform observărilor noastre și afirmațiilor mai multor autori „de câte ori nu a dovedit practica faptul că un student cu note foarte bune de-a lungul anilor de studii, nu a reușit să se realizeze profesional?” [6, p.15]. Competența profesională remarcă atât o stare dinamică, susținută de o creștere și schimbare continuă, cât și o stare de pierdere a competenței profesionale și, respectiv, a eficienței individuale.

Drept forme principale de dinamizare ale competenței profesionale a unui pedagog-muzician, în contextul variabilei nominalizate evidențiem:

1. *Impactul variabilelor de persoană*, valide atât pentru caracterizarea variabilelor performantice ale profesorilor, cât și a studenților ne vorbesc despre existența a patru forme posibile de manifestare a naturii performantice a unui pedagog-muzician, în dependență de factorii *experienței, specializării, creativității, individuali, sociali*. Inapținutudinea pedagogului de a stăpâni un nivel *managerial proactiv* (responsabilizare, anticiparea problemelor și proiectarea preventivă a modului de rezolvare, orientare spre succes etc.) reclamă o stare de regresare a competenței profesionale. Aici pot fi semnalate următoarele situații-poziții:

- schimbarea tehnologiilor educaționale implică schimbarea atitudinală a profesorului,
- metodele noi de predare-învățare, evaluare vin în contradicție cu stilul *reactiv* de activitate;
- modul depășit de evidențiere a sistemului de valori (morale, civice, profesioniste);
- interferențele performantice și motivaționale stereotipizate,
- capacitatea scăzută a introschiderii muzical-artistice.

2. *Tendința spre succes atestă o calitate integrativă a persoanei, în care evidențiem:*

- abilități managerial-pedagogice,
- experiențe de evoluare publică,
- comotament elevat (demnitate, toleranță și proactivitate);
- exigențe înalte (spirit critic și autocritic);
- orientare spre rezultat (ambție, curaj, inițiativă);
- tendința spre succes, care contribuie mult la creșterea măiestriei profesioniste, susținute de factorii de personalitate și de mediu.

În termeni de factori individuali evidențiem următoarele variabile:

1) *cunoștințe* prin care se are în vedere evidența a celor cunoștințe pe care le oferă instituția de învățământ specialistului pentru a practica profesia de profesor de muzică (interpretare vocal-corală, instrumentală, coregrafică, dirijare etc.);

2) *aptitudini*, care includ întreaga gamă de însușiri psihice (*gândire, memorie, atenție, temperament etc.*) și special necesare activității muzicale (*gândire muzicală, auz muzical, sensibilitate muzicală (ritmică, tonală), emoționalitate*);

3) *însușiri de personalitate*, care întrunesc un grupaj de factori cu o arie de extindere mai mare sau mai mică în contextul creșterii măiestriei pedagogice. Printre factorii de personalitate care direct sau indirect participă la proclamarea unui stil proactiv evidențiem următoarele: *dinamism*, energie manifestată printr-o acțiune ritmică, activă și orientată spre un succes integru, *însușiri de caracter* care determină funcționarea optimă a sistemului personalității (*responsabilitate, siguranță, opțiune, efort etc.*);

4) *centrare pe valori*, adică ceea ce constituie o sferă atitudinală a profesorului, determinată de factorii interni de apreciere a transformărilor ce au loc în codul existenței personale și exterioare. În joc sunt puși factorii ce țin de experiențele individuale (cunoștințe, capacități, viziuni, concepte, idei, atitudini etc.), pe de o parte, și etaloanele artistice acceptate, pe de altă parte. Puterea, siguranța profesorului de a ieși din cercul situației de impunere, silire, autoritare, dictare, forțare, constituie primul pas decisiv în procesul de formare a unui stil profesionist, centrat pe principiul valoric. Impactul pedagogului la etapa inițială cu necesitatea de a-și schimba paradigma valorică duce cu sine la crearea, cel puțin, a două situații: una de împăcare cu stilul unui comportament conformist și alta – de tatonare continuă a modelului unui profesor de performanță excepțională.

Dinamică creativă a pedagogului-muzician presupune, în linii mari, o stare de continuă mișcare, însoțită de refacere, de schimbare, de combinare, de improvizare a lucrurilor (*gândire, acțiune, comportament etc.*). Dinamica creativă în termeni de măiestrie, de competențe performante, depășește nivelul empiric, care are la bază drept factori operatorii închipuirile și imaginea fenomenelor reale. Prin dinamica creativă înțelegem avansarea experiențelor pedagogului la nivel de creație liberă, bazată pe o imaginație și fantezie de transfer superior.

Științele psihopedagogice se preocupă mult de mecanismele și tehnicile de evidențiere a proceselor creative. În special, este de evidențiat

oportunitatea studiului rezultativității, eficientizării activității de creație, avansate la nivel de proactivitate a profesorului-muzician. Constatăm că până la moment nu sunt elaborate criteriile evaluării creativității/creației profesionale a acestei categorii de specialiști. Nu este stabilită dependența productivității creative, descrise în termenii unui proces dinamic, de tipul specific al profesiei prestate.

Cert rămâne faptul, creativitatea trebuie stimulată și cultivată. Printre factorii de rigoare de o aparență deosebită sunt formele de organizare și metodele de conducere cu procesul respectiv. Educarea creativității din perspectiva valorificării productive a potențialităților individuale presupune, mai întâi de toate, o asigurare științifică a mecanismelor de funcționare psihologică și a persuasiunii pedagogice cu sistemul complex al fenomenului productiv. În contextul conceptului de eficiență importanți sunt atât factorii educaționali, cât și cei genetici, adică factorii care formează baza aptitudinală. Cu alte cuvinte, conform principiilor științifice evidențiate la începutul lucrării noastre, este nevoie de o proiectare a „hărților” comportamentale a fiecărui actor integrat în sistemul formativ/dezvoltativ.

Variabile comportamentale. Acțiunea muzical-artistică reprezintă o comportare specială. Profesorul-muzician, de rând cu rolul său de promotor al cunoștințelor și capacităților legate de domeniul artei muzicale, mai are și rolul de *manager* – actor cu funcție decisivă în procesul de formare/dezvoltare. Rolul cu sens direct de actor, *artist* implică o „acordare” psihologică deosebită, susținută de o cooperare eficientă dintre potențialitățile individuale, care au menirea de a accentua originalitatea individuală, pe de o parte, și modalitățile de pasionare a altora cu „teatrul lumii interne”, pe de altă parte. Practica dovedește că un proiect de activitate pedagogică nu este în stare să concureze cu evoluarea excepțională de *a conduce* spiritul copilului de un profesor, care în momentul de „transfer artistic” surprinde publicul școlar prin variațiuni de idei și acțiuni irepetabile, originale. În plan didactic activitatea profesorului se reduce la activizarea direcționată a capacităților creative ale elevilor prin intermediul antrenării diferențiate și individualizate a acestora în procesul de operaționalizare continuă.

Bibliografie

1. Arciajnicova, Ludmila, G. Profesia – învățător de muzică: Carte pentru învățători. Chișinău: Ed. Lumina, 1987, 123 p.// Traducere din l. rusă de N. Suruc.

2. Babii, Vladimir. Formarea deprinderilor de muncă independentă // Pedagogul Sovietic, 1987, Nr. 2, p. 50-53
3. Dicționar al Limbii Române//Explicativ Practic. Craiova: Ed. Vlad & Vlad, 1995, 784 p.
4. Gagim, Ion. Fundamentele psihopedagogice și muzicologice ale educației muzicale. Referat Științific al Tezei de doctor habilitat în baza lucrărilor publicate în pedagogie. Chișinău, 2004, 56 p. // Cu titlu de manuscris.
5. Mândăcanu, Vergil. Bazele tehnologiei și măiestriei pedagogice. Chișinău: Ed. Liceum, 1997, 358 p.
6. Pitariu, Horia. D. Managementul resurselor umane: măsurarea performanțelor profesionale. București: Ed. A.L.L., 1992, 259.